

Υπάρχουν λύσεις για το ενεργειακό ζήτημα;

Το να καθορίζει το χρηματιστήριο την τιμή ενός αγαθού, σε γενικές γραμμές φανταζόμαστε τι σημαίνει, αλλά η κατάσταση που διαμορφώνεται στην ενέργεια ξεπέρασε κάθε φαντασία, όχι μόνο ημών των «αδαών» λαών αλλά και αυτών των ίδιων των αξιωματούχων που μεθόδευσαν την μετατροπή της σε εμπόρευμα και χρηματιστηριακό αγαθό στην Ε.Ε και στην Ελλάδα.

Συνοπτικά, αυτά που πρέπει -ή θα έπρεπε- να γνωρίζουμε για την ξέφρενη κούρσα των τιμών της ενέργειας είναι ότι:

1. Ο πόλεμος στην Ουκρανία ευθύνεται μόνο για ένα μέρος και ίσως όχι το σπουδαιότερο, της αύξησης των τιμών. Ο πιο σημαντικός παράγοντας είναι η εμπορευματοποίηση της ενέργειας που δημιουργεί τη δυνατότητα κερδοσκοπίας, η οποία όμως δεν είναι συγκυριακή αλλά συνυφασμένη με την αγορά.

2. Ολοένα και περισσότερες φωνές (αξιωματούχοι, οικονομικοί αναλυτές κ.λπ.) διαπιστώνουν ότι η διακύμανση των τιμών είναι τεράστια και «επιβεβαιώνει με τον πιο ξεκάθαρο τρόπο ότι οι χρηματιστηριακές τιμές ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου εντός και εκτός Ελλάδος αντίστοιχα, υποκινούνται από το στοιχείο της κερδοσκοπίας και δεν οφείλονται σε πραγματικές αλλαγές των παραμέτρων που προσδιορίζουν τις τιμές».

3. Ταυτόχρονα, η ενέργεια είναι προϊόν που απαιτεί μεγάλες επενδύσεις, δεσμεύεται από διακρατικές συναλλαγές και θεσμικές ρυθμίσεις. Για τον λόγο αυτό, στην παρούσα συγκυρία, κράτη που έκαναν διαφορετικές ρυθμίσεις όπως η Ισπανία και η Πορτογαλία έχουν χονδρεμπορικές τιμές υπο-πολλαπλάσιες των άλλων χωρών της Ε.Ε.

4. Λόγω αυτής της χαοτικής κατάστασης, ανάμεσα στα «ουρανοκατέβητα» -όπως κατ' ευφημισμό τα ονόμασαν- κέρδη των παραγωγών και των εμπόρων και στην άβυσσο που ανοίγεται για

τους υπόλοιπους παραγωγικούς τομείς και τα νοικοκυριά, οι πολιτικοί είναι αναγκασμένοι να παρέμβουν. Γι' αυτό έχουν εξαγγελθεί διάφορων ειδών μέτρα, χωρίς ωστόσο να αμφισβητείται ο κεντρικός πυρήνας της ευρωπαϊκής πολιτικής: μια διασυνδεδεμένη και ιδιωτικοποιημένη αγορά ενέργειας.

Στη χώρα μας, το τοπίο είναι ζοφερό λόγω του επιθετικού μοντέλου ενίσχυσης των ιδιωτών παραγωγών που σχεδιάστηκε και εφαρμόζεται μέχρι σήμερα. Και όμως: παρά την δημοσιονομική κατάρρευση που προβλέπεται αν συνεχιστεί η επιδότηση των (προσχεδιασμένων και όχι ουρανοκατέβαντων) κερδών και παρά την φτωχοποίηση που απειλεί το μεγαλύτερο μέρος της ελληνικής κοινωνίας, οι σχεδιασμοί και τα μέτρα που εξαγγέλλονται δεν μοιάζουν να έχουν κάποια λογική συνοχή.

- Τα μέτρα που αφορούν τον έλεγχο των τιμών, όπως ο προσωρινός μηχανισμός τιμολόγησης του ρεύματος στο Χρηματιστήριο Ενέργειας, κατέληξαν σε φιάσκο.
- Εξαγγέλλονται κίνητρα για επιστροφή στο πετρέλαιο για τη θέρμανση, ενώ μόλις πριν λίγους μήνες και συγκεκριμένα τον περασμένο Νοέμβρη, ψηφίστηκε ο κλιματικός νόμος που προέβλεπε την κατάργηση των καυστήρων πετρελαίου.
- Τον περασμένο Μάρτιο ανακοίνωσαν ότι η Ελλάδα συζητεί διμερή συμφωνία για να χρηματοδοτήσει κατασκευή πυρηνικού εργοστασίου στην Βουλγαρία.
- Ολική επαναφορά για τον λιγνίτη, που είχε καταργηθεί άρον- άρον και χωρίς κανένα σχέδιο και ο οποίος υποτίθεται ότι θα αποτελούσε παρελθόν το 2023. Στα λιγνιτωρυχεία όχι μόνο αυξάνονται αλματωδώς οι εξορύξεις, αλλά σχεδιάζεται και άνοιγμα νέων κοιτασμάτων.
- Συνεχίζεται και εντείνεται η πέρα από κάθε λογική και έλεγχο αποξήλωση της ελληνικής φύσης για την εγκατάσταση φαραωνικής κλίμακας έργων ΑΠΕ. Έργα που παρότι σε ονομαστική ισχύ καλύπτουν πολλαπλάσια από τη ζήτηση αιχμής, εξακολουθούν να μην εξασφαλίζουν την περίφημη ενεργειακή αυτάρκεια και ασφάλεια, κυρίως λόγω του

τρόπου που αναπτύσσονται, ο οποίος δεν υπηρετεί αυτόν το στόχο αλλά την αύξηση της κερδοφορίας των εταιρειών. Μάλιστα τόσο στους δύο τελευταίους νόμους-«σκούπα» για την σάρωση των όποιων εμποδίων της περιβαλλοντικής νομοθεσίας στις επενδύσεις (4685/2020 και 4964 /2022) όσο και στην αναθεώρηση της οδηγίας της Ε.Ε. για την προώθηση των ΑΠΕ και την αύξηση της ενεργειακής απόδοσης, η αδειοδότηση έργων ΑΠΕ επιταχύνεται, κάνοντας ολοένα και πιο αυταρχικό και μακριά από τον έλεγχο των πολιτών το καθεστώς ανάπτυξής τους.

Ταυτόχρονα, παρά την φρενήρη αύξηση των τιμών του φυσικού αερίου και την αβεβαιότητα για την τροφοδοσία του, συνεχίζονται αμείωτα τα μεγάλα έργα κατασκευής δικτύων διανομής φυσικού αερίου σε νέες περιοχές και πόλεις σε όλη τη χώρα. Ας σημειωθεί ότι η λεγόμενη «απανθρακοποίηση» στη χώρα μας στηρίχθηκε αποκλειστικά στην υποκατάσταση των μονάδων του ορυκτού λιγνίτη από μονάδες του επίσης ορυκτού φυσικού αερίου. Η ανορθολογική χρήση του φυσικού αερίου, που κατευθύνθηκε κατά προτεραιότητα στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας (σε αντίθεση με την πιο αποδοτική χρήση του ως απευθείας καυσίμου), εντείνει την επιβάρυνση των τιμών, λόγω των δικαιωμάτων ρύπων, τα οποία καθορίζονται χρηματιστηριακά και ενσωματώνονται στην τιμή του ρεύματος που πληρώνουν οι καταναλωτές.

Κάνουν τα πάντα για να μην κάνουν αυτό που πρέπει

Τι λέει ο πολιτικός κόσμος για όλα τα παραπάνω; Τα δύο μεγαλύτερα κόμματα της αντιπολίτευσης, ΣΥΡΙΖΑ και ΠΑΣΟΚ ΚΙΝΑΛ, επί της ουσίας δεν αμφισβητούν τις βασικές επιλογές που αφορούν την αγορά ενέργειας και την προώθηση των έργων ΑΠΕ· προτείνουν επιμέρους και διορθωτικού τύπου παρεμβάσεις, με τον ΣΥΡΙΖΑ να διεκδικεί να παραμείνουν τα δίκτυα και η ΔΕΗ υπό δημόσιο έλεγχο.

Ακόμη όμως και οι προτάσεις που διατυπώνουν το ΚΚΕ και το ΜΕΡΑ 25, που θέτουν θέμα για την κατάργηση του χρηματιστηρίου της ενέργειας ή ακόμη και για επανεθνικοποίηση της ΔΕΗ, δεν

αποτυπώνουν ούτε το σύνολο του προβλήματος ούτε τις εναλλακτικές αντιμετώπισής του.

Το ενεργειακό ζήτημα, εκτός από πρόβλημα γεωπολιτικής και οικονομίας, είναι επίσης μείζον οικολογικό και κοινωνικό πρόβλημα. Η αναζήτηση λύσεων δεν μπορεί παρά να περνάει μέσα από την απάντηση σε θέματα εκδημοκρατισμού, περιβαλλοντικής προστασίας, δίκαιης κατανομής. Ωστόσο, μέτρα σε αυτή την κατεύθυνση παρότι θα μπορούσαν να δώσουν ακόμη και άμεση ανακούφιση, απειλούν την κερδοφορία των μεγάλων «παικτών» της ενέργειας, που κατέχουν κεντρική και στρατηγική θέση στο οικονομικό και πολιτικό σύστημα.

Για παράδειγμα, η κυβέρνηση επιδοτεί την κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας με πάνω από 1 δισ. ευρώ κάθε μήνα και την κατανάλωση καυσίμων με πάνω από μισό δισ. ευρώ μέχρι σήμερα, τροφοδοτώντας τα υπερκέρδη τόσο των εταιρειών ηλεκτρικής ενέργειας όσο και των διυλιστηρίων.

Αντίθετα, διέθεσε μόλις 150 εκατ. για την επιδότηση αλλαγής κλιματιστικών, ψυγείων και καταψυκτών, σε λίγους δικαιούχους. Ωστόσο, η πιο ενεργοβόρα συσκευή είναι ο θερμοσίφωνα, που καταναλώνει περίπου το **35%** της ενέργειας σε μια κατοικία. Και όμως: σε μια χώρα με τόση ηλιοφάνεια, συνεχίζει **να μην υπάρχει καμία πολιτική για την εγκατάσταση ηλιακού θερμοσίφωνα**, ο οποίος όχι μόνο δεν επιδοτείται αλλά και επιβαρύνεται με τον ανώτατο ΦΠΑ 24%. Παρά το γεγονός (ή ίσως ακριβώς γι' αυτό...) ότι οι ηλιακοί που κυκλοφορούν στην αγορά είναι σχεδόν αποκλειστικά εγχώριας παραγωγής.

Ταυτόχρονα ενώ δάση, ακτές, νησιά, περιοχές προστασίας της φύσης, αγροτική γη και αρχαιολογικοί χώροι καταβροχθίζονται για να εγκατασταθούν ανεμογεννήτριες και φωτοβολταϊκά, **το μόνο που δεν προχώρησε ήταν το αυτονόητο, δηλαδή η εγκατάσταση φωτοβολταϊκών στις στέγες** κατοικιών, επαγγελματικών χώρων, δημόσιων υποδομών και υποδομών της αυτοδιοίκησης. Είμαστε η ευρωπαϊκή χώρα με τα μικρότερα ποσοστά εγκατάστασης

φωτοβολταϊκών στις στέγες, ενώ σύμφωνα με μελέτες η χώρα θα μπορούσε να καλύψει **το 30% των αναγκών** της αν επικεντρωνόταν σ' αυτό.

Αντίστοιχα άμεση μείωση της κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας και ταυτόχρονα τόνωση της τοπικής οικονομίας και της απασχόλησης θα έδινε ένα πακέτο **ενίσχυσης μέτρων εξοικονόμησης ενέργειας και αύξησης της αποδοτικότητας σε κτήρια, επιχειρήσεις, αγρότες, τουριστικά καταλύματα** κ.λπ. Η Ελλάδα καταδικάστηκε το 2021 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για μη εφαρμογή της Οδηγίας για την Ενεργειακή Αποδοτικότητα του 2018, ενώ σε λίγους μήνες ξεκινάει η εφαρμογή νέας Οδηγία, με νέους, υψηλότερους στόχους. Τα προγράμματα ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΩ είναι πάντα με μεγάλη καθυστέρηση και με πολλούς περιορισμούς, ενώ η εκμετάλλευση της γεωθερμίας στα κτήρια είναι ελάχιστη.

Γιατί δεν σχεδιάζουν σε αυτή την κατεύθυνση; Γιατί δεν επιδοτούν κατά προτεραιότητα την εξοικονόμηση, αντί για την κατανάλωση; Γιατί δεν τονώνουν την αυτοπαραγωγή ρεύματος με ΑΠΕ σε νοικοκυριά και επιχειρήσεις; Γιατί δεν ενισχύουν δημοτικές και συνεταιριστικές προσπάθειες ώστε να αποκεντρωθεί η παραγωγή ρεύματος και να εξοικονομηθούν οι απώλειες; Γιατί δεν προωθούν εκμετάλλευση των ΑΠΕ κατά προτεραιότητα στον δομημένο χώρο, σε βιομηχανικές περιοχές, σε ορυχεία, σε χώρους διαχείρισης απορριμμάτων, κατά μήκος δρόμων;

Η απάντηση είναι προφανής: θα προτιμήσουν να μας γονατίσουν παρά να αφήσουν την αγελάδα της ενέργειας.

Στον αντίποδα, λοιπόν, του πανικού και του χαοτικού ενεργειακού τοπίου, στον αντίποδα της αναζήτησης ολοένα και περισσότερων πηγών ενέργειας και της όξυνσης των ανταγωνισμών, στον αντίποδα της μεγάλης ιδέας των εξορύξεων πετρελαίου και φυσικού αερίου στην Ανατολική Μεσόγειο και σε χερσαίες περιοχές, στον αντίποδα όλων των αποσπασματικών μέτρων, πρέπει να διακρίνει κανείς τον πυρήνα του προβλήματος, που δεν είναι

άλλος από τη συνεχή αύξηση της ζήτησης ενέργειας και που απειλεί να τινάξει στον αέρα την ανθρωπότητα είτε λόγω της περιβαλλοντικής κρίσης είτε λόγω των πολεμικών συρράξεων – είτε και των δύο.

Μια εναλλακτική πολιτική για την ενέργεια περιλαμβάνει αναπόφευκτα τον έλεγχο της ζήτησης μέσα από τον προσδιορισμό των πραγματικών κοινωνικών αναγκών, κριτήρια για την κατανομή της ενέργειας στις δραστηριότητες (μεταφορές, κτήρια, βιομηχανία, αγροτική παραγωγή, τουρισμός) αλλά και στον χώρο, ώστε η παραγωγή να είναι όσο το δυνατόν εγγύτερα στην κατανάλωση και στην εξασφάλιση μιας ελάχιστης αναγκαίας ενεργειακής παροχής για όλους.

Περιλαμβάνει ακόμη μια ανακατεύθυνση της τεχνολογικής έρευνας από την εξυπηρέτηση επιχειρηματικών σχεδίων στην εξυπηρέτηση περιβαλλοντικών και κοινωνικών στόχων. Μια τέτοια κατεύθυνση θα άνοιγε πεδία που σήμερα ούτε καν τα φανταζόμαστε. Ενδεικτικά, πρόσφατα η Τουρκία ανακοίνωσε μικρές ανεμογεννήτριες κατά μήκος των διαχωριστικών νησίδων των εθνικών δρόμων οι οποίες κινούνται με την κίνηση των οχημάτων, ενώ στη Γαλλία κατασκευάστηκε πιλοτικά επαρχιακός δρόμος με οδόστρωμα από φωτοβολταϊκά.

Τι από τα παραπάνω μπορεί να γίνει στο πλαίσιο μιας ενοποιημένης ευρωπαϊκής αγοράς ενέργειας και της συμμετοχής σε μια παγκοσμιοποιημένη οικονομία;

Κάποια μπορούν να διεκδικηθούν άμεσα, όμως είναι προφανές ότι μια ριζική μεταβολή του ενεργειακού τοπίου προϋποθέτει κοινωνικό έλεγχο και δημόσιο σχεδιασμό, προϋποθέτει οικολογικό μετασχηματισμό, εκ βάθρων αναθεώρηση της έννοιας της ανάπτυξης, την καταπολέμηση των ανισοτήτων και τη διεύρυνση της δημοκρατίας.

Η κοινωνική διεκδίκηση για τα θέματα της ενέργειας, είναι μέρος αυτού του ευρύτερου αγώνα που, όπως κάθε αγώνας, έχει άμεσους και μακροπρόθεσμους στόχους. Στα άμεσα αιτήματα θα

έπρεπε να είναι η κατά προτεραιότητα επιδότηση της αυτοπαραγωγής και της εξοικονόμησης ενέργειας, η επιστροφή των υπερκερδών, η κατάργηση του χρηματιστηρίου ενέργειας, η καθολική παροχή μιας ελάχιστης αναγκαίας ποσότητας ενέργειας στα νοικοκυριά, η προστασία της φύσης από την αλόγιστη ενεργειακή δραστηριότητα, η επαναφορά του δημόσιου ελέγχου και η επανεθνικοποίηση αντί για εκποίηση του τομέα της ενέργειας. Και αν αυτό το τελευταίο για κάποιους μοιάζει... επαναστατικό, δεν είναι καθόλου: ήδη εξαγγέλθηκε από τον Μακρόν η εθνικοποίηση εταιρειών ενέργειας στη Γαλλία – και κανείς δεν θα σκεφτόταν μπορεί να χαρακτηρίσει τον Μακρόν... επαναστάτη.

Γι' αυτό, έχει μεγάλη σημασία να μπουν όσο το δυνατόν περισσότεροι παράμετροι στις διεκδικήσεις για την ενέργεια και να μην παραμείνουμε μόνο στα στενά οικονομικά εργαλεία. Γιατί ανεξάρτητα από την συγκυρία, η κρίση θα είναι διαρκής και ανεξέλεγκτη αν δεν αντιδράσουμε.

¹<https://www.businessnews.gr/epixeiriseis/energeia/item/245304-tis-kerdoskopias-to-kagkelo-sto-elliniko-xrimatistirio-energeias-ypoxorei-i-timi-alla-paramenei-ypsili-gia-ayrio>

²<https://www.rae.gr/map-graph/>

³<https://ypodomes.com/rae-prasino-fos-gia-tin-diagonismo-eikonikoy-agogoy-cng-tis-deda/>

⁴<https://energynetwork2020.wordpress.com/2022/07/28/%ce%bd%ce%b1-%ce%b1%cf%80%ce%bf%cf%83%cf%85%cf%81%ce%b8%ce%b5%ce%af-%cf%84%ce%bf-%ce%bd%ce%ad%ce%bf-%cf%83%cf%87%ce%ad%ce%b4%ce%b9%ce%bf-%ce%bf%ce%b4%ce%b7%ce%b3%ce%af%ce%b1%cf%82-%cf%84%ce%b7%cf%82/>

⁵<https://www.blogger.com/blog/post/edit/8778542242214723287/619408638394630184?hl=el>

Πηγή:

[https://commune.org.gr/yparchoun-lyseis-gia-to-energeiako-ziti
ma/?fbclid=IwAR1axRu39tY36fRUzMM3NXTT2DIea0yP01F-
FM4mfDoy2GbeYEwv-LzaFqo](https://commune.org.gr/yparchoun-lyseis-gia-to-energeiako-ziti
ma/?fbclid=IwAR1axRu39tY36fRUzMM3NXTT2DIea0yP01F-
FM4mfDoy2GbeYEwv-LzaFqo)